

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

[ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ: ΙΧΝΗΛΑΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΕΣ]

Δρ. Νίκος Ερηνάκης,

Διδάσκων Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ και την ΑΣΚΤ

Επιστημονικός Διευθυντής, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ

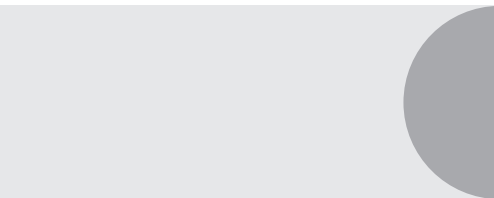

[ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ: ΙΧΝΗΛΑΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΕΣ]

Δρ. Νίκος Ερηνάκης,
Διδάσκων Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ και την ΑΣΚΤ
Επιστημονικός Διευθυντής, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ

* Το κείμενο συμπεριλαμβάνεται στον συλλογικό τόμο
«Αποτυπώσεις σε στιγμές κινδύνου» που κυκλοφορεί
ηλεκτρονικά από τις Εκδόσεις Νήσος

1. Η ΠΟΛΛΑΠΛΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΙΑΚΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

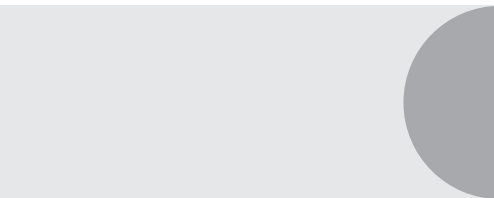
Aπό τον λοιμό της αρχαίας Αθήνας το 430 π.Χ. στον «Μαύρο Θάνατο» του Μεσαίωνα μέχρι και την πρόσφατη εξάπλωση των επιδημιών στην υποσαχάρια Αφρική, οι πανδημικές κρίσεις αφήνουν εγκάρσια το ισχυρό αποτύπωμά τους στις κοινωνίες. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι η πανδημία που βιώνουμε σήμερα, είναι μόνο μία από τις πολλές κρίσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα στη συγχρονία. Οφείλουμε να εστιάσουμε στη μεγάλη εικόνα. Το κυρίαρχο κοινωνικο-οικονομικό σύστημα αντιμετωπίζει τουλάχιστον τέσσερις μεγάλες κρίσεις. Μια υγειονομική κρίση που προκλήθηκε από την πανδημία, η οποία πυροδότησε άμεσα μια οικονομικο-κοινωνική κρίση με άγνωστες ακόμη συνέπειες για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την κοινωνική συνοχή, και όλα αυτά εν μέσω της κορύφωσης της οικολογικής κρίσης και της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης, οι οποίες βρίσκονται σε έξαρση και προφανώς δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με τη συνέχιση των υφιστάμενων πολιτικών. Αυτή η διαπίστωση μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι παράλληλες αυτές κρίσεις πρέπει να αντιμετωπισθούν ταυτόχρονα, αλλιώς στην καλύτερη περίπτωση θα επιλύουμε προβλήματα στο ένα μέτωπο, ενώ παράλληλα θα δημιουργούνται νέα σε κάποιο άλλο.

Σε αυτό το πλαίσιο, θα ήταν αφελές να σκεφτούμε ότι, πρώτον η παροντική συνθήκη κατάστασης έκτακτης ανάγκης θα τελειώσει σύντομα, και δεύτερον ότι είτε μεμονωμένες χώρες είτε συνολικά η διεθνής κοινότητα θα μπορέσουν να επιστρέψουν σε κάποια «κανονικότητα» και να συνεχίσουν όπως πριν. Ανεξαρτήτως από το πότε θα περάσει η κρίση, είναι ήδη σαφές ότι οι συνέπειές της τόσο για την κοινωνία όσο και για την οικονομία θα είναι πολύ πέρα από βραχυπρόθεσμες. Ακόμα κι αν αυτό το πρώτο κύμα κρίσης που βιώνουμε υποχωρήσει, θα επανεμφανιστεί σε ίσως και πιο επικίνδυνες μορφές, δημιουργώντας νέα κύματα κρίσης, ενώ ήδη η οικονομική και κοινωνική κρίση λόγω του πρώτου κύματος, θα βρίσκεται καθ' οδόν προς την κορύφωση. Πώς, πού και για ποιους όμως περισσότερο; Ποια είναι τα όριά μας και ποιες οι νέες αντιφάσεις που εγκυμονούνται ήδη για τη διαμόρφωση της μετακρισιακής συνθήκης; Κυρίως, όμως, τι και πώς θα μπορούσε να αλλάξει μετά την κρίση του κορωνοϊού ώστε να αντιμετωπιστούν οι άλλες κρίσεις επίσης;

Προφανώς, στα παραπάνω ζητήματα δεν υπάρχουν προκατασκευασμένες απαντήσεις, αλλά υπάρχουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις, που χωρίζονται μεταξύ τους με σταυροδρόμια, ενώ, ακολουθώντας τη μία ή την άλλη, οι λύσεις φανερώνονται ναυπηγώντας εν πλω. Κάτι που οφείλουμε όμως να θυμόμαστε είναι ότι πάντα υπάρχουν εναλλακτικές. Ακόμα και σε περιόδους κρίσης, αν όχι ειδικά σε αυτές. Στη συγχρονία, για παράδειγμα, καλούμαστε να επιλέξουμε ανάμεσα σε μια ολοκληρωτική επιτήρηση και παρακολούθηση ή σε μορφές ουσιαστικής ενδυνάμωσης των πολιτών. Καλούμαστε να επιλέξουμε ανάμεσα στις εθνικιστικές αναδιπλώσεις και οχυρώσεις ή σε μορφές διεθνούς αλληλεγγύης και συνεργασίας.

Λόγω των μεγάλων προκλήσεων της εποχής μας, βρισκόμαστε εν μέσω μιας ισχυρής μεταμόρφωσης της πραγματικότητάς μας, μιας μεταμόρφωσης που αν καταφέρουμε να την οριοθετήσουμε και κατευθύνουμε, θα μπορούσε να μετουσιωθεί σε απαραίτητους κοινωνικούς μετασχηματισμούς προς όφελος της μεγάλης κοινωνικής πλειοψηφίας. Λόγου χάρη, η κλιματική κρίση μπορεί να μετασχηματισθεί σε κλιματική δικαιοσύνη και ο ανταγωνισμός μεταξύ εργαζομένων και πιθανής υποκατάστασής τους λόγω τεχνολογικών εξελίξεων μπορεί να μετασχηματισθεί σε κοινωνικά δίκαιη αξιοποίηση της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης.

2. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ

2.1 Η Κυριάρχηση των Κοινωνικών Ανισοτήτων

Η κρίση πανδημίας που βιώνουμε αποτελεί ένα καθοριστικό συμβάν που εκθέτει την έλλειψη ετοιμότητας και ανθεκτικότητας της όλο και πιο παγκοσμιοποιημένης και διασυνδεδεμένης οικονομίας και σίγουρα θα είναι αρχή και επόμενων κοινωνικο-πολιτικών κρίσεων. Εν ολίγοις, η κρίση του κορωνοϊού αναδεικνύει την αδυναμία του παροντικού «κοινωνικού συμβολαίου». Η πιο παραπλανητική κοινοτοπία σχετικά με τον κορωνοϊό είναι ότι μας απειλεί ή επηρεάζει όλες/ους το ίδιο, θέση που επ' ουδενί ισχύει σε βιολογικό, οικονομικό, κοινωνικό ή/και ψυχολογικό επίπεδο. Αντιθέτως, επιδεινώνει τις προϋπάρχουσες συνθήκες ανισοτήτων κάθε είδους, και δεν θα ήταν κινδυνολογία να υποστηρίξουμε ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα, θα προκαλέσει διεθνώς νέες κοινωνικές αναταραχές. Άλλωστε, πέρα από το γεγονός ότι η κρίση αυτή επιδεινώνει τις κοινωνικές ανισότητες, ας μην παραβλέπουμε και το γεγονός ότι οι κοινωνικές ανισότητες είναι πολύ πιθανόν να είναι και μέρος των αιτιών που προκάλεσαν αυτή την πανδημία, όπως είναι και για την πλειοψηφία των άλλων κρίσεων.

Στις κοινωνίες που πλήττονται από τον ιό, οι επιπτώσεις των ανισοτήτων βαθαίνουν, θέτοντας τα περισσότερα από τα βάρη στους χαμένους των σημερινών πολωμένων οικονομιών και αγορών εργασίας. Οι οικονομικοί περιορισμοί ως συνήθως επιβάλλουν το μεγαλύτερο κόστος σε εκείνους που είναι ήδη σε χειρότερη οικονομική κατάσταση και άλλωστε, ούτως ή άλλως, οι υφέσεις είναι πάντα πιο δύσκολες για τον κόσμο της εργασίας. Η κρίση του κορωνοϊού εκθέτει ακόμη περισσότερες αδυναμίες του οικονομικού μας συστήματος, και κυρίως την αυξανόμενη επισφάλεια της εργασίας. Παράδειγμα αυτού αποτελεί η σημαντική επιδείνωση της εργασιακής διαπραγματευτικής ισχύος και η άτακτη, μη ρυθμισμένη, ανάπτυξη της gig οικονομίας με εγγενώς επισφαλείς μορφές αποσπασματικής και περιστασιακής απασχόλησης, σε βάρος ανοικτών και συνεργατικών μοντέλων οικονομίας διαμοιρασμού. Άλλωστε, δεν είναι απίθανο να παρατηρήσουμε μια μαζική μετανάστευση εργασιακής δύναμης, χωρίς απαραίτητα να μεταναστεύουν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι. Η ύφεση του κορωνοϊού, όπως μάλλον θα αποκαλούμε στο μέλλον την ισχυρή ύφεση που θα βιώσουμε τους μήνες που ακολουθούν, προφανώς δεν αποτελεί καμία εξαίρεση σε αυτό.

2.2 Δημοκρατική Ευθραυστότητα σε Επίπεδο Θεσμών και Δικαιωμάτων

Το πρίσμα της κρισιακής συνθήκης μεγεθύνει τα γνωρίσματα των αντιφάσεων και των ορίων μας. Λέγεται ότι στις κρίσεις φανερώνεται η πραγματική φύση των ανθρώπων. Το ίδιο ισχύει και για τα πολιτικά και οικονομικο-κοινωνικά συστήματα: σε περιόδους κρίσης, τα βασικά πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες τους αποκαλύπτονται. Πολλά από τα στοιχεία της δημοκρατίας, τα οποία θα μπορούσαν να καταστήσουν τα συστήματά μας καλύτερα εξοπλισμένα, εν καιρώ κρίσης υποχωρούν, ίσως επειδή παραμένουν ατροφικά τις περιόδους «κανονικότητας». Χωρίς αυτά, όμως, ακόμα και η πιο εύπορη, τεχνολογικά εξελιγμένη χώρα είναι καταδικασμένη απλώς να σκιαμαχεί. Γιατί, άραγε, σε κάθε συνθήκη κρίσης η πρώτη που πρέπει να υποχωρεί είναι η δημοκρατική λειτουργία; Τούτο πρέπει να μας απασχολήσει.

Σε κάθε περίπτωση, ένας βαθμός επιβολής ισχυρών μέτρων είναι κατά γενική ομολογία αιτιολογημένος. Η αποδοχή του κρατικού πατερναλισμού που οδηγεί στον περιορισμό της ατομικής αυτονομίας, όταν επιτρέπεται με όρους εθελούσιου αυτοπεριορισμού στη βάση της αλληλεγγύης και της μέριμνας προς την κοινότητα, παύει να έχει στοιχεία εξωτερικού καταναγκασμού. Εντούτοις, ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονται τα εκάστοτε μέτρα, ο αντίκτυπος ως προς τα προσωπικά δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες και οι συνέπειές τους προς τη λειτουργία της δημοκρατίας μας εν γένει, παραμένει προβληματικός. Δεν αρκούν αποφάσεις μόνο της εκτελεστικής εξουσίας, ώστε να καταστούν τα μέτρα, αυτής της έντασης και παρέκκλισης, δημοκρατικά.

Διεθνώς υπονομεύονται και καταστρατηγούνται επίπεδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής που κερδήθηκαν με σκληρούς αγώνες, καθώς κυβερνήσεις αγκαλιάζουν τεχνολογικές λύσεις για την καταπολέμηση του κορωναιϊού. Η ταχύτητα με την οποία τέτοιες λύσεις όχι μόνο δρομολογούνται, αλλά και γίνονται ευρέως αποδεκτές από τους πληθυσμούς που βρίσκονται σε αγωνία, δεν μπορεί παρά να μας ωθεί σε μια ανησυχία για τη διασφάλιση της δημοκρατικής λειτουργίας των κοινωνιών μας. Αυτό που πρέπει πάντα να μας προβληματίζει είναι ποιος είναι ο σκοπός του κάθε περιοριστικού για τη δημοκρατία μέτρου και ποια τα μέσα προς επίτευξη αυτού του σκοπού;

Παρατηρούμε την ανάδυση μιας πεποίθησης ότι τα μέτρα, τόσο η καταλληλότητα και η αναλογικότητα τους όσο και η νομιμοποίηση και η νομιμότητα τους, θα κριθούν αμιγώς από την αποτελεσματικότητά τους, χωρίς να υπάρχει χώρος για κανονιστικό λόγο. Τούτος υπήρξε πάντα ένας επικίνδυνος δρόμος, καθώς μέσω του επιχειρήματος περί (συνήθως απλώς ποσοτικής και όχι ποιοτικής) αποτελεσματικότητας, έχουν ιστορικά αιτιολογηθεί και οι μεγαλύτερες δημοκρατικές αποκλίσεις. Ο διαρκής παροντικός έλεγχος των μέτρων, τουλάχιστον αναφορικά με τη νομιμότητά τους, είναι απαραίτητος.

Δεν υπάρχει περιθώριο για αξιακή ουδετερότητα, αλλά ούτε και για μονομερή αξιακό ιμπεριαλισμό. Η κατάσταση εξαίρεσης είναι γεγονός αναπόφευκτο σε τέτοιες συνθήκες. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι δύναται να δικαιολογηθεί και η όποια μορφή κράτους έκτακτης ανάγκης. Ας μην ξεχνάμε πως διεθνώς, μέσα σε στιγμές αστάθειας, ανθούν δημοκρατικές αποκλίσεις και ευνοούνται αυταρχικά πρόσωπα και ρητορικές, πάντα με την υπόσχεση μελλοντικής σταθερότητας. Αν τουλάχιστον συμφωνήσουμε ότι το πλαίσιο των αξιών οφείλει να κινείται ανάμεσα στη δικαιοσύνη, την ελευθερία, την ισότητα, την ισονομία, την αλληλεγγύη, το σεβασμό, την αξιοπρέπεια, την αμοιβαιότητα και την ωφελιμότητα, η απόφαση σχετικά με το ποιες αξίες και σε ποιο βαθμό πρέπει να προταχθούν—ώστε να υπάρχει μια κοινώς αποδεκτή συλλογική, ή έστω πλειοψηφική, αποδοχή τους—είναι το σημείο στο οποίο ξεκινάει η Πολιτική.

Οφείλουμε όχι μόνο να παρακολουθούμε αλλά και να έχουμε λόγο στον τρόπο που ασκείται η βιοπολιτική σε όλα τα πεδία της καθημερινής μας ζωής. Το πρώτο βήμα είναι να αντιληφθούμε το πλαίσιο μέσα στο οποίο ανταγωνιστικές αξίες έρχονται σε σύγκρουση. Συχνά, γύρω από αξίες και ιδέες, πολλές φορές σε βάρος των πιο υψηλών από αυτές, αναπτύσσονται πολιτικές και συγκεκριμένα συμφέροντα τα οποία εκμεταλλεύονται την κρίση ως ευκαιρία υποβάθμισης της δημοκρατίας και προώθησης ιδιοτελών σκοπών. Εκεί είναι που οφείλουμε να συγκρουστούμε.

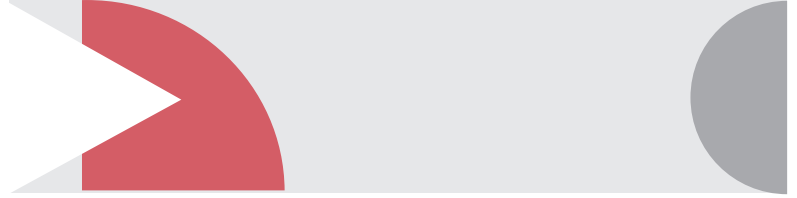
2.3 Οχύρωση Έναντι της Ετερότητας

Επιπροσθέτως, εν μέσω της συγκυρίας, παρατηρούμε μια εντυπωσιακή αναβίωση του έθνους-κράτους. Όχι μόνο τα σύνορα έχουν επιστρέψει σε μία πιο σκληρή και απόλυτη έννοια του όρου, αλλά και μαζί τους ο εθνικός εγωισμός. Τούτο το είδαμε ξεκάθαρα στη διαχείριση της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης, αλλά και τώρα στο πλαίσιο της διαχείρισης της πανδημικής κρίσης, κάθε εθνική κυβέρνηση επικεντρώνεται στους δικούς της ανθρώπους και κάθε μία ισχυρίζεται ότι είναι καλύτερα προετοιμασμένη για την καταπολέμηση της κρίσης από τους γείτονές της.

Στο πλαίσιο της κρίσης έχουμε βιώσει σημαντικές, ηρωικές πράξεις ανθρώπων, αλλά παρατηρούμε και την επανεμφάνιση και υιοθέτηση ιδεολογημάτων κοινωνικού δαρβινισμού. Ας φροντίσουμε ο ιός να παραμείνει μόνο ένας δυστοπικός βιολογικός παράγοντας και να μην αποτελέσει μέρος μιας ιδεολογίας που κατασκευάζει την ετερότητα του Άλλου ως ασθένεια. Ας μην επιτρέψουμε μια δυστοπική εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης όπου κεφάλαια και προϊόντα θα παραμένουν ελεύθερα, ενώ οι άνθρωποι όχι.

Προφανώς δεν μπορούμε να θεωρούμε δεδομένο ότι η κρίση θα λειτουργήσει αναγκαστικά προς όφελος της προόδου. Η συνέχιση της λιτότητας θα επιδεινώσει τη δυσαρέσκεια μεταξύ των απογοητευμένων και αυτό θα ενδυναμώσει πιθανώς ακροδεξιές αντι-ευρωπαϊκές δυνάμεις σε όλο το εύρος της ηπείρου. Αποτελεί κοινό τόπο πως η τελευταία κρίση βοήθησε τις δυνάμεις της ακραία συντηρητικής αντίδρασης να αναδυθούν στο προσκήνιο της ευρωπαϊκής και διεθνούς πολιτικής. Όπως και με τις προηγούμενες κρίσεις, έχει αποδειχθεί ότι οι δυνάμεις αυτές τρέφονται από την απελπισία και βρίσκουν πάντα κοινωνικούς αποδιοπομπαίους τράγους για οικονομικά δεινά. Αυτό θα πρέπει να αναμένουμε και τώρα και αυτή τη φορά να είμαστε έτοιμοι να το αντιμετωπίσουμε.

Δεν αρκεί μια επίφαση δημοκρατικής ευαισθησίας, μέσω μιας ανόδου της κοινοτοπίας περί ασφάλειας, ενώ καλύπτεται η ηχηρότατη απουσία του ζητήματος καταστρατήγησης προσωπικών δικαιωμάτων και ελευθεριών για τους πολίτες, βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος με στόχο την ολιστική αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσης.

Πόση ελευθερία και πόση ισότητα άραγε είμαστε έτοιμοι να θυσιάσουμε για την ασφάλειά μας; Και μια μετα-ερώτηση: Είναι σωστό να θέτουμε την ελευθερία και την ισότητα από τη μία, και την ασφάλεια από την άλλη, ως μέρη ενός μανιχαϊστικού διπόλου; Μήπως υπάρχει η δυνατότητα, με τις σωστές πολιτικές, να εξασφαλιστούν παράλληλα στον μέγιστο εφικτό βαθμό;

Επίσης, ας μην παραβλέπουμε ότι μια τυφλή εστίαση στην ατομική ευθύνη, απαραίτητη όπως βεβαίως είναι κι αυτή, λειτουργεί ως απλό ιδεολόγημα τη στιγμή που χρησιμεύει για να συσκοτίσει τη μεγάλη διαπίστωση, και συνάμα το μεγάλο ερώτημα αναφορικά με το πώς να αλλάξουμε το οικονομικό και κοινωνικό μας σύστημα ώστε να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις μεγάλες προκλήσεις της εποχής μας. Ο αγώνας ενάντια στον κοροναϊό μπορεί να δοθεί μόνο παράλληλα με την πάλη ενάντια στην οικολογική κρίση και τις ανισότητες κάθε είδους.

3. Η ΡΗΞΗ, Η ΓΕΦΥΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ

Τούτων δοθέντων, αποκαλύπτεται εκ νέου πόσο εύθραυστες είναι οι κοινωνίες, οι οικονομίες και οι δημοκρατίες μας. Είναι καιρός να αντιμετωπίσουμε τη βαθύτερη αιτία που κάνει τις κοινωνίες μας τόσο ευάλωτες, που οδηγεί στις ανισότητες κάθε είδους και την καταστροφή του περιβάλλοντος. Όλα αυτά υποδεικνύουν μια επείγουσα ανάγκη για αναδιοργάνωση της παγκόσμιας οικονομίας με τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι πλέον στο έλεος των μηχανισμών της αγοράς. Ένας τρόπος παγκόσμιας οργάνωσης που μπορεί να ελέγξει και να ρυθμίσει την οικονομία, καθώς επίσης και να περιορίσει την κυριαρχία των εθνικών κρατών όταν χρειαστεί. Ένας αριθμός χωρών άλλωστε κατάφερε να το κάνει μετά από μια συνθήκη πολέμου στο παρελθόν. Εν ολίγοις, πρέπει να διασφαλίσουμε ότι κάθε προσέγγιση για την καταπολέμηση των άμεσων και έμμεσων συνεπειών του κορωνοϊού είναι ολιστική, λαμβάνει υπόψη τον διαρθρωτικό χαρακτήρα των πολλαπλών κρίσεων που βιώνουμε και ότι όχι μόνο διασφαλίζει αλλά και ενδυναμώνει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα—συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων—όλων.

Η κάθε κρίση μπορεί να προσεγγισθεί ως μια αναδίπλωση προς το παρελθόν και μια διατήρηση του status quo ή ως ένα νέο άνοιγμα. Ως συνήθως σε κάθε άνοιγμα ενυπάρχει το αίνιγμα του ρίσκου. Σημασία έχει όμως να υπάρξει ο χώρος για την ανάδυση νέων μορφών πολιτικής, για το πρόταγμα νέων προοδευτικών πολιτικών πεδίων τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η πρόοδος δεν νοείται αν δεν κατευθύνεται προς την οραματική διάσταση του ανέφικτου. Ανεξαρτήτως αν είναι πρόδηλο ότι δεν μπορεί εξ ολοκλήρου να το πραγματώσει, είναι αυτό της το στοιχείο που ορίζει τη διαδρομή προσέγγισης μέσω της οποίας πραγματώνονται εν τέλει τα βήματα μπροστά. Κυρίως όμως η πρόοδος, ακριβώς για να μην είναι μια αξίωση κενή νοήματος, οφείλει να βασίζεται σε διαχωριστικές γραμμές τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος και του μέλλοντος.

Η λαχτάρα για μια επιστροφή στην «κανονικότητα», μια «κανονικότητα» που ήδη ενείχε όλους τους σπόρους για τις κρίσεις που βιώνουμε σήμερα, και μια προσπάθεια να συρράψουμε το μέλλον μας στο παρελθόν μας θα αποβεί εκ νέου καταστροφική. Άλλωστε αυτή είναι μια προσέγγιση που αρνείται να αναγνωρίσει τη ρήξη μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος. Ωστόσο η ρήξη υπάρχει. Και εν μέσω αυτής της συνθήκης, μας προσφέρει την ευκαιρία να ξανασκεφτούμε. Τίποτα δεν θα μπορούσε να είναι πιο μάταιο από την επιστροφή σε αυτό που τόσο απερίσκεπτα αποκαλούμε «κανονικότητα».

Η δική μας εποχή είναι και αυτή μια εποχή άκρων. Ποτέ πριν τα εργαλεία για την πραγμάτωση ενός καλού και δίκαιου κόσμου για το ανθρώπινο είδος δεν ήταν επαρκέστερα. Την ίδια στιγμή, το χάσμα ανάμεσα στις δυνητικές ικανότητες της ανθρωπότητας και τις υφιστάμενες συνθήκες της στο σύνολό της δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερο. Διανοίγεται ένα πεδίο για να φανταστούμε εκ νέου τον κόσμο μας με προτάγματα των οποίων την αξία έχουμε πλέον επανασυνειδητοποιήσει, όπως πιο ριζικές μορφές ισότητας, επιμένοντας πως τα κύρια αγαθά, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης, της στέγασης, της εργασίας, της ασφάλειας και του περιβάλλοντος, θα είναι εξίσου διαθέσιμα και εγγυημένα για όλες και όλους, ανεξαρτήτως από το πού βρίσκονται και το αν διαθέτουν τα απαραίτητα οικονομικά μέσα.

Ιστορικά, οι πανδημίες ανάγκασαν τους ανθρώπους να δημιουργήσουν ρωγμές με το παρελθόν και να φανταστούν τον κόσμο εκ νέου. Η παροντική μας συνθήκη δεν είναι διαφορετική. Αποτελεί μια γέφυρα, που οδηγεί σε ένα σταυροδρόμι. Μια γέφυρα ανάμεσα στον παλιό και τον (πιθανώς) νέο κόσμο και ένα σταυροδρόμι για το ποια μορφή θα έχει αυτός ο νέος κόσμος. Η αμφισβήτηση του κόσμου πριν από την κρίση μπορεί να μας δώσει νέους, εναλλακτικούς δρόμους για την αναδιαμόρφωση του κόσμου μετά την κρίση. Συχνά υποστηρίζουμε ότι χρειαζόμαστε ριζικά νέες αλλαγές ώστε να βελτιώσουμε την καθημερινή κοινωνικο-πολιτική πραγματικότητά μας. Αυτό που οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε είναι ότι μια ριζική αλλαγή ήδη συμβαίνει, εξαιτίας και εξ αφορμής της κρίσης του κορωνοϊού.

Διανοίγονται, λοιπόν, πεδία διεκδίκησης για το ποιο θα είναι το περιεχόμενο της αλλαγής μετά την πολύπλευρη και πολυεπίπεδη κρισιακή συνθήκη που βιώνουμε και πώς αυτό θα πραγματοποιηθεί. Ας δώσουμε τη μάχη συλλογικά ενάντια στην απομόνωση και στη μισαλλοδοξία και υπέρ της μέριμνας για τον Άλλον, από τον αυτοπεριορισμό του καθενός για την προστασία όλων μέχρι και την υποστήριξη αξιών που θα υπερασπίσουν τη ζωή και τα δικαιώματα όλων, όπως η ισοελευθερία και η κλιματική δικαιοσύνη. Δεν αναφερόμαστε εδώ σε μια εξιδανικευμένη, ιδεαλιστική μορφή αλληλεγγύης μεταξύ όλων των κοινωνιών και των μελών τους—αντιθέτως, η παρούσα κρίση καταδεικνύει με σαφήνεια ότι, με πραγματιστικούς όρους, η παγκόσμια αλληλεγγύη και συνεργασία είναι προς το συμφέρον της ιδανικότερης επιβίωσης όλων μαζί αλλά και καθενός από εμάς.

ENA

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ENA Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

